

Kurum'un seçim kampanyası: Olanlar ve olmayanlar...

AKP'nin İBB başkan adayı Murat Kurum'un 25 Ocak günü açıkladığı programı 'ilginç': Hiç şaşırtmayan; demokratik katılımı dikkate almayan projeci yaklaşımı bir yanda, sağ popülist bir politika odağından gelen beklenmedik kamusal konut ve ulaşım vaatleri diğer yanda...

Akın Atauz

27/01/2024

Murat Kurum'un 25 Ocak günü açıkladığı (eski terimle) “vaatleri” dikkatlice okudum ve hiç şaşırmadığımı söyleyemem. Okuduklarımda ne gördüm veya olmayanlar bana neyi gösterdi ve neden şaşırdığım üzerine bir şeyler söylemek gerek...

Öncelikle, hiç olmamalarının aslında şaşırtmaması gerektiğini, bir kural olarak çok iyi bildiğim halde yine de şaşırdıklarımı sıralayacağım:

Şaşırtmayanlar...

Her şeyden önce, Kurum bütün bu sürece, bir “projeci” gibi yaklaşıyor.

Gerçi, “... bütüncül bakış açısıyla değerlendiren yep-yeni bir yönetim anlayışını sizlere sunuyoruz. Bu yönetim anlayışın adı ‘Sistem İstanbul’.” diyor, ama bütüncüllüğü sağlayan nedir? “Sistem İstanbul” nedir? Bütüncül bir İstanbul planı mı? Nasıl ne zaman ve kimler tarafından yapıldı acaba?

“Bunda şaşıracak bir şey yok, zaten herkes kente “projeci” olarak yaklaşıyor” diyeceksiniz ve haklısınız. Ama yapmaya aday olduğu için ciddiyetini azıcık kavrayabilmiş olsaydı programına eğilirken bir plancı yaklaşımı benimserdi. İnsan hangi partiden olursa olsun, böylesi çok kapsamlı/ sonsuz boyutlu ve küresel önemi olan

durumlarla karşılaştınca plancı gibi yaklaşmasının kendi yararına olduğunu bilir. Bir işletmenin CEO'su olsanız bile, bazı problemleri projeci gibi yaklaşarak çözemeyeceğinizi bilirsiniz ve Kurum'un rakibine söylediği gibi işleri daha karmaşık hale getirirsiniz.

Önemli değil.

İkinci öge, kenti yönetmeye aday olanların ve yönetenlerin bu işi olabildiğince demokratik bir çerçeve içinde yapması gerektiğini hiç bilmiyor olması. Her şeyi bildiğini tahayyül ediyor; bilmediklerini soracağı danışmanları veya kurulları olduğunu düşünüyor ve kentte yaşayan milyonların da bir kere bir an için oy vermiş olduklarına göre, yıllarca onların yerine karar verme yetkisinin kendisinde olduğuna inanıyor. Gerçi haberlerin birinde “Bu sistemin merkezinde sizler varsınız” da diyor, ama nasıl yapacak? “Nasıl” a dair hiçbir şey görmüyorsunuz programda.

Önemli değil.

Üçüncüsü, dünyanın bütün kentlerini ve **İstanbul**'u, sadece erkek nüfusa sahip olan yerler gibi görüyor ve düşünüyor. Programında kadın ile ilgili hiçbir şey yok (doğal olarak, çünkü o bir erkek) ama eğer mecburen kadınların adı geçecekse onları sadece “yan yararlanıcılar” olarak anıyor.

Önemli değil.

Yoksulluğu ve ayrımcılıkları, haksızlıkları-eşitsizlikleri ve bunların çok büyük bir kitle için nasıl acıtıcı yaralar olduğunu biliyor, ama baş etme yöntemi olarak biraz “sadaka” ya da “sağ kalacak kadar ayakta tutma” iyilikseverliğinden başka bir şey önermiyor. Kentteki yoksulluğu, ayrımcılığı ve şiddeti sorun etmiyor/ onlara karşı durmuyor, onlara rağmen/ onlarla birlikte yaşamının yollarını iyileştirebileceğini söylüyor.

Önemli değil.

Son olarak da iklim değişikliği veya ekolojik sorunlar, sistematik ve kapsamlı sorunlar değilmiş gibi davranıyor. Tek tek bazı ekolojik sorunlar konusunda ne yapacağından bahsediyor olsa da iklim değişikliği gibi bir geleceğin bizi ve gezegeni beklediğini ve

İstanbul kentinin de (iyi veya yetersiz) bir iklim değışikliğı programı olduğunu hiç bilmiyormuş gibi davranıyor.

Önemli değıl.

Gerçi bahsettiğı inanılmaz derecede pahalı ve yüksek maliyetli projelerin nasıl finanse edileceğini de söylemiyor, ama bu da önemsiz. Merkezi yönetimlerin her zaman kendi iktidarı ile uyuşmayan bir seçim yapmışsa kent halkını hiçbir projeye izin ve para vermeyerek cezalandırdığını, kendisi partisini seçmişse de yönetsel ve mali olarak yasaya uygun olan veya olmayan her şeyi yaparak “ödüllendirdiğini” biliyoruz zaten.

Gerçi bu ödölün sonuç olarak kent halkına değıl, kentsel yaşamı cehenneme çeviren müteahhitlere, finans merkezlerine ve tekerci firmalara, spekülörlere yarar sağlayan ve olumsuz parametrelerle iklim değışikliğıne katkıda bulunanlara sunulduğunu da biliyoruz. Ama bunları söylemenin önemi kaldı mı artık?

Kentte bu programa göre yapılacak her “yatırımın” aslında kentsel rantı artıracığını, rant sağlayabilecek alanları geliştirdiğini ve asıl hizmetin çerçevesinin bu olduğunun açıklıkla görülebileceğini söylemeye de gerek yok... Bu da biliniyor.

Şaşırtanlar...

Ancak beni gerçekten şaşırtan veya düşündüren öğeler bunlar olmadı. Şaşırtan bazı “yeni” düşünceleri veya (elbette sadece Türkiye için yeni, ama dünyanın pek çok kentinde çoktandır var olan ve uygulanan) yaklaşımları içeriyor olmasıydı. Alternatif düşünceler dile gelirken, korkunç iktidarların bunları hiç duymadığını veya duysalar bile benimsemeyeceklerini düşünürüz. Oysa duymuşlar ve benimsemişler bazılarını...

Gerçi bu tür programlardan bahsedilmesi, mutlaka bir benimsemeye işaret etmeyebilir. Bunları göz boyamak, yapmayacakları halde yeniliklere açık ve söylenen sözlere kulak veriyor gibi davranabilen bir özneymiş gibi görünebilmek için yapmış olabilirler. Ama yine de duymuş olmalarının ve bunlara programda yer vermelerinin şaşılacak yanları var gibi...

Bunlardan biri konut alanından:

“100 bin özel sosyal konut üreterek 18 ayda tamamlayacağız. Bu konutlar satılamayacak, düşük gelir grubundaki vatandaşlarımıza çok ucuz fiyatla kiralayacağız.” Yani neredeyse yaklaşık yarım milyon İstanbullu için ucuz kiralari olan konutlar üretilecek... İnanmasak bile bunu duymak, bu kadar sert kabuklu ve ilkel bir kapitalizmin zırhının bazen delinebileceğini düşündürüyor. Düşündürüyor sadece...

İkinci örnek, ulaşımdan/ kamusal ulaşımdan:

“Sokaklarımızı otopark olmaktan kurtaracağız.” Gerçi “nedir bu, önemli mi? İnanılacak bir şey mi?” diyeceksiniz, ama mevcut durumun yakışık almayan bir şey olarak değerlendirildiğini göstermiyor mu bu söz? Burada yine diğerleri kadar şaşırtıcı olmasa da kamusal ulaşım sistemlerinin, Kurum’un programında genişçe bir yer alıyor olmasının, “ilginç” olduğunu düşünemez miyiz? Acaba İstanbul’da özel araç varlığını ve trafiğini bir biçimde azaltmayı mı planlıyor?

Kamu ulaşımı için:

“Raylı sistem payını 2029’da yüzde 37’ye çıkaracağız. Denizyolu ulaşımını yüzde 4’e çıkarmayı planlıyoruz. Mini iskeleler kuracağız. Özellikle sabah ve akşam saatlerinde sık hizmet verilecek. Deniz ulaşımına üç yeni hat etkileyeceğiz. Trafik çilesi, 10 yılın

sonunda bir daha geri dönmek üzere son bulacaktır. Raylı hatlarımızı 650 km'ye çıkaracağız. 10 yıl sonra bu uzunluğu bin 4 km'ye ulaştıracacağız.”

“Metrobüs filosuna her yıl 100 yeni araç, otobüs filosuna her yıl 250 yeni araç kazandırılacak.” “Metrobüse yeni hatlar eklenecek. TÜYAP-Silivri metrobüs hattına kadar uzatılacak.” “Taksi sorununu tamamen çözeceğiz. Tüm sistemleri merkezi taksi çatısı altında toplayacağız.”

Sonra:

“İstanbul’u bisiklet şehri yapmak istiyoruz. Paylaşımlı bisikleti de yaygınlaştırmak istiyoruz. 1500 km bisiklet yolu olsun istiyoruz. Bisikletin en önemli ulaşım aracına dönüşmesini arzu ediyoruz.”

Bunları duymak iyi bir şey değil mi? Tamam sadece duyacağız ve hiçbir şey olmayacak. Olsa bile ezilerek öldürülen bisikletli sayısının artışından başka bir şey kazanamayacağız belki, ama yine de böyle bir önerinin “muhafazakar İslam’dan veya en tutucu popülist politika odağından geliyor olması, bir çeşit etkilme olanağının varlığına işaret ediyor olabilir mi?

Gerçi elbette, özel araçlar atlanmıyor. Geliştirilmesi düşünülen çok büyük yatırımlar da var. Trafik yükünün hafifletilmesi için büyük tüneller, yan yollar, otogarların taşınması, alternatif güzergahlar, otoparklar vb. var, ama program kamusal ulaşımın da önemsendiğini gösteriyor gibi. Gerçi, “en düşük gelir grupları için düşük taşıma fiyatı, ücretleri/ ücret artışını düşük tutmanın bir gereğidir” de diyebilirsiniz. “Kapitalizmin başkentleri; **Paris** neden bu kadar metroya sahip, **New York**’da, **Londra**’da, **Berlin**’de vb. metro hatları neden bu kadar geliştirdi?” de diyebilirsiniz.

Ama Türkiye’de eğer politik ölçek olarak “sağ ve sol” terimlerini kullanırsak, sağın kentteki kamusal ulaşımı geliştirmeye bu kadar iştahlı olduğu programlara yeni yeni alışıyoruz diyebiliriz.

Kurum’un programı ilginç. Ama baştaki ilk değerlendirmeler geçerli ve bu “ilginçliği” anlamlandırmak bakımından işe yarayabilir.

Akın Atauz